

- Non liquidi gregibus fontes, non gramina deerunt : A*
Et quantum longis carpent armenta diebus.
*Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.*⁸⁰
*Hæc sunt, quæ nostra deceat vos voce moneri.*⁸¹
- 100 *Virtute felices, et condita mente tenete.*⁸²
Hæc ubi dicta dedit, mox sese attollit in auras,
*Suspiciens cælum, caput inter nubila condit.*⁸³
Atque ita discedens terris, animisque suorum
- Concretam exemit labem, purumque reliquit*
 105 *Æthereum sensum, atque aurai simplicis ignem.*⁸⁴
*Ex illo celebratus honos, lætique minores*⁸⁵
*Servavere diem, atque hæc pia sacra quotannis*⁸⁶
*Matres, atque viri, pueri, innuptæque puellæ*⁸⁷
*Carminibus celebrant, paterisque altaria libant.*⁸⁸
- 110 *Ast ego, qui cecini magnum et mirabile numen,*
Hæc eadem gentique meæ generique manebunt.

SCHOLIA.

⁸⁰ Georg. II, 200 :

Non liquidi desunt.
Et quantum longis carpent armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.

⁸¹ Æneid. III, 461 :

Hæc sunt, quæ nostra liceat te voce moneri.

⁸² Æneid. III, 588 et 492 :

. tu condita mente teneto.
Virtute felices, quibus est fortuna peracta.

⁸³ Æneid. IV, 176 et 177 :

. mox sese attollit in auras,
Ingrediturque solo, et caput inter nubila condit.

⁸⁴ Æneid. VI, 746, 747.

⁸⁵ Æneid. VIII, 268, 269.

⁸⁶ Æneid. V, 59 :

Atque hæc mea sacra quotannis.

⁸⁷ Æneid. VI, 306, 307 :

Matres, atque viri, defunctaque corpora vita
Magnanimum heroum, pueri, innuptæque puellæ.

⁸⁸ Æneid. XII, 174 :

. paterisque altaria libant.

In hoc centonario carmine alicubi aut auctor, aut librarius peccavit: v. 11, *Virgo matura* male corripitur prima in *matura*; v. 20, plures abundant syllabæ; v. 22, producitur prima in *fides*; v. 25, fortasse legendum, *haud tali equidem*, et v. 28, *post jussa Dei*, et v. 30, *patriis sequar hæc*; v. 50, in Bibliotheca Fabriciana med. ævi legitur *præstigia fraudis pro vestigia*, et v. 54, *regent pro reges*. Versus 58, *Jam propiore Dei*. Nam tempore eodem brevior est uno pede. Versu 75 corripitur ultima in *diverso*, et prima in *sedem*; v. 76, producitur prima in *datur*. Versus 78 abundat una syllaba; et falso Virgilius in nota ascribitur; duo prima verba, *Concordes animæ*, sunt ex lib. VI, vers. 827. Error etiam metri est in *quoque* v. 87, nisi legas *quæ*; in *exuberat* v. 93. Ad v. 17, in not. 12, versus Virgiliti habere debet, *Quos bonus Æneas dictis solatur amicis*; ad v. 52, in not. 24, pro *Aspiciat*, Virgilius habet *Castraque Dardanidum aspectat*. Ad v. 52, erat in not. 39, *Eclog. VI,*

*restitui Eclog. IV, et ad v. 53, in not. 40, notabatur versus 195, pro 295, atque ita alios numerorum errores sustuli. Ad v. 63, in not. 51, non sunt verba Virgiliti *Monstrat iter vobis, sed Causa fuit*. In editione Martenii v. 30 est *patri exsequar pro patris exsequar*.*

B Leges Centonis, quas alii statuunt, auctor hujus carminis aut ignoravit, aut neglexit: conjungit enim aliquando duos Virgiliti versus, ut apud hunc exstant uniti. Vide not. 84. Docet autem Ausonius in epistola ad Paulinum, id non licere; qui Centonem sic delinuit: *Variis de locis, sensibusque diversis quædam carminis structura solidatur in unum versum, ut coeant aut cæsi duo, aut unus, et sequens cum medio. Nam duos junctim locare ineptum est, et tres una serie, moræ nugæ*. Alia addit Ausonius, quæ Julius Roscius illustrat in tractatione, quam carminibus Lælii et Julii Capiluporum attexit. Consuli etiam potest Possevinus Biblioth. select. tom. II, lib. XVII, cap. 24, qui observat centones Lælii Capilupi, propter verba quædam a nostræ religionis more aliena, et alia quædam licentiora illorum temporum prohibito fuisse; ac rursus purgatos prodidisse, quibus suos adjunxit Julius Capilupus, patruo Lælio nihilo inferior. In exemplum Possevinus proferit centonem Julii ad B. Virginem et Laurentam: in quo tamen nonnullum verbum excidit a religionis nostræ more alienum, ut v. 4, *Quæ nunc æthereos inter dea candida nimbos*. Dixi de hoc epitheto *dæ* in not. ad epigramma Sedulii, quod ne in centone quidem Deiporæ attribui velim. His, opinor, de causis Gelasius Centonem de Christo Virgilianis compaginatum versibus inter apocrypha retulit, secutus fortasse S. Hieronymum, qui in epist. ad Paulinum ait: *Quasi grande sit, et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias, et ad voluntatem suam Scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas, et Virgiliocentonas, ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere Christianum; quia scripserit: Jam redit et Virgo, etc. Puerilia sunt hæc, et circulatorum ludo similia, docere, quod ignores*.

CARMINA EPIGRAMMATICA.

Epigramma Turcii Rufii Asterii, qui Sedulii carmina collegit, sive dedicatio carminum.

Sume, sacer meritis, veracis dicta poetæ,

Quæ sine figmenti condita sunt vitio.

Quo caret alma fides, quo sancti gratia Christi,

Per quam justus ait talia Sedulius.

SCHOLIA.

1. De Asterio auctore hujus epigrammatis disputatum fuit in Prolegom. n. 136 seqq. In 1 versu recentes editores ex cod. Cant. legunt *pater meritis*. Barthius, Sirmondus, Labbeus e suis mss., codices nostros, et alii, *sacer meritis*, et accipi potest *sacer* substantive pro *sacerdos*, de qua significatione dixi in Prolegom. n. 156, ubi alias meas conjecturas de hoc versu exposui. Arntzenius tenuit *pater*, quamvis ejus quoque codex referat *sacer*; ait enim, jam hoc titulo patris ornatum a Sedulio fuisse Macedonium in epistola dedicatoria, *Priusquam me, venerabilis pater,*

D etc. Levis tamen est hæc conjectura. Cellarius cum Sirmondo edidit *veracia*: reliqui omnes habent *veracis*, quod aptius coheret cum vers. seq.

2. *Figmenti*; respicit Asterius versum Sedulii 17 l. 1, *Cum sua gentiles studeant figmenta poetæ*. Paulinus carm. 10 ad Ausonium, *Figmenta rata mobilant*.

3. In not. ad Gyrard. de Poet. legitur *Quo caret*; corrige, *Quo caret*. Arntz., *sancti quo*; alii, *quo sancti*.

4. Reg. 2, *justus tot talia*; alii, *melius, justus ait talia*.

5 Asterisque tui semper meminisse iubeto,
Cujus ope et cura edita sunt populis;
Quem quamvis summi celebrent per sæcula fastus,
8 Plus tamen ad meritum est, si vigeat ore tuo.

A Belisarii Scholastici Acrostichis de Sedulio.
S edulius Christi miracula versibus eden S
E micat, invitans parvæ ad sollemnia mensa E
D ignum convivam: non hunc, qui carperet illu D

SCHOLIA.

5. Withof. Præmet. cap. 8, p. 108, satis acute ponebat *juvat te pro iubeto*. Frequentissima est hæc phrasis *juvat, juvet, juvabit meminisse*. Obstant veteres omnes libri, quorum scriptura explicari ita potest: *Jubeto alios semper meminisse Asterii tui*. Similis est sententia ejusdem Asterii, qui in epigrammate, quo emendationem suam Virgili refert, sic ait: *Asteriumque suam rivæ transmittit in ævum*.

6. Cod. Arntz., cura hæc edita, ut legendum conjecerat in margine editionis suæ Burmannus. Barthius malebat *cura didita*. Sed proba est scriptura communis *cara edita*; nam Sedulius, ut alii passim, hiatum interdum admittit, præsertim in pentametro post duos primos pedes.

7. Arntz., *Quæ*, ut legitur etiam in not. ad Gyraldum. Vera lectio est *Quem*, nempe Asterium. Codex B. minus bene *celebrant*. Reg. 2, *factos*, corrupte. Cellarius, cum nonnullis, *fasti*; plerique, *fastus*; est enim *fastus* secundæ et quartæ declinationis: ex quo accidit, ut sæpius unum pro altero in mss. ponatur. Labbens de Script. eccles. tom. II, pag. 325, edidit *fasti*, sed ex ms. S. Albini profert *fastus*. Mendum in cod. Thorneyensi, et in cod. B. *factus* arguit *fastus*.

8. Cod. B. omittit *est*: Barthius alibi omittit, alibi recipit. Inter inscriptiones Gruteri pag. 1472, n. 6, epigramma exstat similis sententiæ: *Quamquam patricio clarus de germine consul — Illustres trabæ nobilitate tuas, — Plus tamen ad meritum crescit, quod morte beatus — Martyris effuso sanguine nomen habes*. Suspiciari possis *nobilitate tua*: sed in codice Vatic. Palat. 855, ex quo Gruterus hanc, et plerasque inscriptiones christianas deprompsit, eodem modo legitur. Gallandius in dissert. de Sedulio ad tom. IX Biblioth. Patrum, putat Asterium loqui hoc disticho de Sedulio; sed manifestum est loqui de seipso, scilicet *Quem Asterium*, etc. Nam *fastus*, sive *fasti summi*, qui per sæcula nomen alicujus celebrant, sunt certe fasti consulares. Illud potius querendum videtur, idemne Asterius credendus sit auctor epigrammatis inter Gruteri inscriptiones relati, et quisnam sit martyr consul, qui illis versibus laudatur. Sensa quidem eadem, idem stylus, et idem pietatis gustus in utroque epigrammate percipiuntur. In epigrammate etiam, quo Asterius suam Virgilii correctionem exposuit, simile aliquid cernitur: nam pariter *trabæ* vocat consulatum: *Asteriumque suum rivæ transmittit in ævum*, — *Qui partas trabæ tam bene donat opes*. Hoc autem verbum simili significato Claudianus, et alii adhibent. Censeo tamen, utriusque epigrammatis, *Sume, sacer*, et *Quamquam patricio*, eundem fuisse auctorem Asterium, vel, si duo auctores diversi fuerint, alterum ex altero profecisse. Martyr vero consul epigrammate, *Quamquam patricio*, celebratus, videtur esse dictus Florus ex duobus distichis sequentibus: *Adjunctusque Deo, tota quem mente petisti, — Assertor Christi sidera jure coles*. — *Sit, precor, acceptum, quod post dispendia belli — In melius famulus restituere Florus*. Obscura tamen sententia est ultimi distichi, quod fortasse in mendo cubat. In Martyrologio Romano nomen Flori notatum invenio ad diem 22 decembris: *Apud Ostia Tiberina Sanctorum martyrum Demetrii, Honorati, et Flori*. An autem alicubi constet de aliquo consule Floro, sive alio nomine, cui descriptum epigramma possit convenire, incertum mihi est. Ex ultimo versu epigrammatis de Sedulio confirmatur conjectura mea,

exposita n. 156 Prolegom., carmina Sedulii Gelasio ab Asterio hoc epigrammate dedicata fuisse: siquidem in neminem alium melius cadit elogium Asterii, qui plus ad meritum, quam consulatus honorem, sibi esse dicit, quod vigeret ore ejus sacerdotis, cui versus Sedulii offerebat.

1. Quisnam videatur esse Belisarius hujus epigrammatis acrostichi auctor, dictum est in Prolegom. num. 165. Hoc, et sequens epigramma alii alio ordine referunt. In Reg. 1, pag. ult., caractere minutiori post Asterii versus, *Sume sacer*, sunt epigrammata hæc sine ullo titulo, sed prius epigramma Belisarii, tum Liberii. In Reg. 2, et 3, similiter sine auctorum nomine, et eodem ordine describuntur. In Reg. 6, sub epigraphæ *Versus Belisarii scholastici*, utrumque epigramma comprehenditur, eodem ordine retento. Idem quoque accidit apud Mabilonium Veterum Analect. p. 386, edit. Parisiens. 1725, et pag. 561 primæ edit. in 8, tom. I ex veteri ms. codice Corbeiensi, sed apud hunc titulus est *Belisarii Scholastici versus acrostichi de Sedulio poeta*. Ott. 1 solum exhibet epigramma Belisarii, *Sedulius Christi*, sed tacito auctoris nomine. Ott. 2 præmittit versus Liberii, et addit versus Belisarii: sed sub unico titulo, *Nomⁿ Sedulii Antistitis in principio, et fine metri*. Plerique editi hunc ordinem servant. In duobus mss. Barthii idem videtur esse ordo: et in eorum mss. altero titulus huic epigrammati est: *Belisarii Anacrostichis de Sedulio*: quod glossæ sic interpretantur: *Acrostichis est, cum ex primis versuum litteris aliquid connectitur. Anacrostichis est cum ex primis et ultimis versuum litteris aliquid connectitur*. Vide Advers. l. LIII, c. 5, ubi Barthius varias lectiones ex duobus mss. et duabus antiquis editionibus profert. Ea vero parte, qua aliquando ex postrennis litteris versuum aliquid nomen efficitur, carmen solet telestichis vocari. Hoc autem carminis genus, etsi majestate Latinæ poeseos parum est dignum, tamen aliquando ab Ennio usitatum fuisse, et in Sibyllinis versibus consimilem formam reperiri colligitur ex Cicerone l. II de Divin. cap. 5. Sibyllæ versus de judicio, *Judicii signum*, etc., qui frequenter apud Patres, veteresque scriptores occurrunt, cum Græce, tum Latine exarati, acrosticham formam referunt. Usus quoque hoc genere est S. Eugenius Toletanus, S. Damasus De Jesu nomine, S. Columbanus, Ademarus monachus in Veter. Analect. Mabilonii tom. I, Aldhelmus, Optatianus Porphyrius in Panegyrico Constantini, Rabanus Maurus in laudem crucis, Abbo, Arnolfus Emmeramensis, et Sidonius, cui plerique tribuunt argumenta præfixa Plauti comœdiis. Inscriptio apud Fabrettum, c. 9, n. 290, eodem artificio composita est. Plures similes inscriptiones indicat Sarazanius in not. ad carm. VII Damasi. Confer etiam Browerum in not. ad Rabanum, pag. 111. Cellarius contulit hoc epigramma cum ms. Alin., in quo scribitur *Bellesarius*.

2. Duo mss. Barthii, *parva*: plerique mss., *parvæ*, quod melius est, ut in præf. metrica v. 5 dicitur *modica mensa*. Plerique editi, *parva*. Sedulius loc. cit., *Sed modicæ contentus ad sollemnia mensæ*.

3. Ott. 2, *convivium*: emenda *convivam*. Reg. 2, *caperet*: corrige *carperet*. Codex Barthii, *cappit et*, unde fortassis aliud quid exculpserit quispiam, ait Barthius. In Ott. 2, simile quid exstat *non hunc, qui carpis et illud*. Suspicio Belisarium scripsisse *non hunc, qui carperit illud*:

	<i>Vix quod nobilium triplici fert aula parat</i>	V A	<i>S i tamen his dapibus vesci dignantur egeni</i>	S
5	<i>Lætum quod ponit sub aurea tecta tribuna</i>	L	<i>Temnat divitiis animus, paucisque quiesca</i>	T
	<i>In quo gemmiferi, totque aurea vasa, canistr</i>	I	13 <i>Exemplo assumptus Domini, qui millia quinqu</i>	E
	<i>Vida pro modico portant sibi prandia vict</i>	V	<i>S emotis cunctis, modicis saturavit ab esci</i>	S
	<i>Sed quod olus vile producit pauperis hortu</i>	S		
	<i>At post delicias properant qui sumere magn</i>	A		
10	<i>Nituntur parvum miserorum spernere germe</i>	N	<i>S edulius Domini per culta novalia pergen</i>	S
	<i>Tantum quod nihil est, dum convalescendo tumesci</i>	T	<i>En loca prospexit multo radiantia flor</i>	E
	<i>Insidias membrisque movens, animæque luent</i>	I	<i>D iscurrit per prata libens : quo granine Davi</i>	D

SCHOLIA.

4. Alm. *Vix ad*; sic etiam Reg. 6, sed deest sensus. Reg. 2, *Vix quam*: vera lectio est *Vix quod*. Duo mss. Barthii, et plerique nostri triplici fert. Reg. 2, præfert triplici. Reg. 1 corrupte, *Vix quod nobilium triplici profert aula paratu*: uno pede longior sic versus evadit. Biblioth. Lugd., *nobilium profert triplici aula contra metrum*. Plerique editi *nobilium profert triplici aula*. Auctor præ oculis habuit præfationem Sedulii, adeoque triplicem paratum videtur agnoscere in mensis nobilium, quia Sedulius ait: *Illic invenies, quidquid mare nutrit edendum, — Quidquid terra creat, quidquid ad astra volat*. Gallandius merito damnat, *profert triplici aula*, quod verbum *aura* nescio ubinam invenerit.

5. Reg. 1 mendose, *spondit pro ponit*. Reg. 2, 5, Alm., codex Mabillonii, Ott. 2, *quod ponet sub*. Codex Barthii, *ponit subque*. Plerique editi, *quod ponitque sub*. Ott. 2 cum Poelm., *quod ponit sub aurea*. Hæc scriptura retinenda est: nam *ponitque sub*, aut *ponit subque* ab illis intrusum est, qui noluisse sub produci. Verum in not. ad Dracontium et Juvenicum sæpe ostendi, monosyllaba omnia, quæ brevia vulgo censentur, produci posse.

6. Reg. 5, *tot quæ aurea*: alii *totque aurea*. Illic etiam fortasse abundabit *que* in *totque*: sed retineri potest, nam in prologo metrico Sedulii etiam distinguuntur *gemmiferi canistri, et vasa aurea*.

7. Reg. 1, 5, 6, Ottob. 1, duo mss. Barthii, *Uvida*. Ott. 2 cum editis, *Vivida*. Alm., *Vita*, male: nec melius Mabillonius Viri. Reg. 2, *pro modica*, vel *permodica*: Reg. 3 obscure etiam in compendio litterarum, *permodico* vel *præmedico*; alii, *pro modico*. Duo mss. Barthii, *pro modica*, et postea, *vita pro victu*. Duo mss. Barthii, Alm., Mabillonii codex, omnes nostri, *prandia*: editi, *gaudia*. Sunt autem *urida prandia* mensæ secundæ, de quibus Sedulius in prologo metrico. Eadem mensæ secundæ vocantur modicus victus, scilicet comparatæ ad triplicem paratum.

8. Reg. 2, *Sed quod olus ille*, codex unus Barthii, *Sed quod illud vile*: utrumque mendosum: editi nonnulli, *Sed quod olus vilis*, quod tenuit Arntzenius: alii cum plerisque mss., *Sed quod olus vile*, producta ultima in *vile* vel ratione cæsura, vel ob duas consonantes dictionis sequentis. Hanc esse veram lectionem confirmat prologus metricus Sedulii v. 13 seq., ubi *olus exiguum* dicitur in eadem metaphora. In Alm. sic corruptus est hic versus, *Sed olus vile producit pauperes ortus*.

9. Barthii codex unus, *Aut post*; alter cum Mabill., Reg. 1, 5, 6, *At post*: eodem spectat Reg. 2, *Ad post*. Editi, *Ac post*. Ott. 2 mendose, *Apud delicias*.

10. In Ott. 2, *Nituntur*, ut videtur: sed error est. Edimb. et quedam aliæ editiones, *gramen*: Poelm. cum mss., *germen*. Arntzenius edidit *germen*, sed in notis ait, magis sibi placere *gramen*.

11. Barthii codex unus, *Tutum qui nihil est, dum nil est ventre tumescit*, alter cum Ott. 1 et Fabricio, *Tutum quod nihil est dum nil cum ventre tumescit*. Sic Alm., sed *quod nil est*, et Reg. 2, sed *nil in ventre*: sic etiam plures editi, sed *Tantum quod nihil est*. Mabillonii codex cum Reg. 1, *Tantum quod nihil est, dum cum nil ventre tumescit*. Reg. 3, 6, *Tutum quo*

nihil est, dum nil cum ventre tumescit. Ott. 2, *Tutum quod nihil est, dum convalescendo tumescit*. Nulla ex his lectionibus satis placet: neque tamen invenio, quid placere possit. Fortasse melius videbitur, *Tutum quod nihil est, dum nil cum ventre tumescit*, vel, *Tutum quod nihil est, nihilum dum ventre tumescit*, quia scilicet sine cibo venter aliquando tumescit. Ex Reg. 2, cod. Mabillonii, et Ott. 2, hæc probabilior scriptura colligitur, *Tantum quod nihil est, dum convalescendo tumescit*: scilicet quod germen, sive olus, pauperum cibus, propemodum nihil est, et solum inflat, insidias movens membris, animæque luenti, vel ex conjectura fluenti. Depravatus enim est etiam versus sequens. *Tantum quod pro vix, propemodum, usitatum est*. Cicero Verr. 3, cap. 45: *Tantum quod hominem non nominat, causam quidem totam perscribit*. Suetonius in Neron. cap. 6, *Natus est xvii Kal. Januar. tantum quod oriente sole*. Vide alia in Partic. Tursellini c. 192.

12. Reg. 2, *Insidiis*: alii, *Insidias*. Alm., Reg. 1, 5, 6, Mabill., Ott. 1, 2, *membris movens*, quod est contra metrum. Codex unus Barthii, *ventrisque movens*. Editio Edimb., *membris implens*, Ottob. 2, *membris moveat*: plerique editi *membrisque movens*. Reg. 2, *membris, animæ*; deest *movens*, aut aliud verbum. Alm., Mabillon., Reg. 1, 2, 3, Ott. 2, *animæque ludenti*, quod ratio metri non patitur. Reg. 6 mendose, *animæ qui ludenti*. Ott. 1, *animæ ludenti*, quod versus spondaicum faceret. Edim., *animæque vaganti*. Fabr., *animæque ruenti*: neque Barthius lectiones ab hac Fabricii discrepantes animadvertit. Plerique editi, *animæque luenti*.

13. Mabill., Edimb., *dignatur*, Alm., *dignatus*; alii, *dignantur*. Arntzenius Mabillonio et editioni Edimb. tribuit *egeni*: sed Mabillonius exhibet *egenis*, quod telescichis exigit. Sæpe ita labi Arntzenium in iis quæ contulit, notandum est.

14. Alm., *Tempat*: corrige, *Temnat*. Poelm. mendose, *divitas pro divitiis*.

15. Mss. Barthii et nostri cum Alm., Poelm., Fabr., *assumptus*: Ott. 1 perperam, *assumpsit*. Nonnulli vulgati, *assumpto*. Reg. 3, *quo*: alii, *qui*.

16. Poelm., Fabric., *satiavit*: alii editi cum omnibus mss., *saturavit*.

In uno Barthii codice non Liberius, sed Libertus dicitur auctor: inscriptio enim hæc est, *Liberti anacrostichis de Caelio Sedulio*, cum glossa initio versus Belisarii descripta.

1. In optimo libro Barthii et Mabill., *per cuncta*, quod exponit Barthius, quia Sedulius miracula undique allecta descripsit. Reliqui omnes, *per culta novalia*, quod poeta sumpsisse videtur ex Virgilio ecl. 1, vers. 71: *Hæc tam culta novalia*. Reg. 6, *gaudens*: alii melius, *pergens*.

2. Duo mss. Barthii, Mabill., *prospexit*. Reg. 1, *perspezit*: alii mss. in nexu litterarum, vel *perspezit*, vel *prospexit*. Editi variant: alii, *prospexit* cum Poelm.; alii, *conspexit* cum Fabricio. Reg. 2 et 6, *radiantia*: corrigendum *radiantia*.

3. In Reg. 2, *per prata*, obscurum est in compendio litterarum. Ott. 2 mendose, *per prata*. Reg. 2, et codex Mabillonii, *quod*: alii mss. cum editis, *quo*. Ex hoc loco corrigi potest carmen 61 Eugenii To-

V	idit divino modulantem carmina cant	V A	T unc sua Davidicus delectus plectra poposci	T
5	L audes hoc psallente viro, refuit cythara me	L	I rrita polluti contemnens numina mund	I
I	lle ubi grandisoni captus dulcedine plectr	I	S igna crucis fronti ponit, breviterque triumpho	S
V	ritur, et celeri graditur per lilia pass	V	T angit,Christe, tuos, numerosaque præmia liba	T
S	acratosque iterum late conspexit amæno	S	15 E rgo dum vario decorat sua rura color	E
A	eterna Christi fluvios quos abluit und	A	16 S tobunt hi gracili ducti testudine versu	S.
40	N ec passus torpere diu doctoris acume	N		

SCHOLIA.

letani l. 1. *Ut timeas Dominum legis præcepta secutus, — Maxime Daniticos debes percurrere campos, — In quibus æternos latices de fonte manantes — Invenies.* Legendum *Davidicos*, vel *Daviticos*, pro *Daniticos*. Barthii per *prata* interpretatur de paupere horto Sedulii, cuius is meminit in prologo metrico. Melius intelligens de sacris litteris. Alludit enim Liberius ad verba Sedulii in epistola ad Macedonium: *In herbam florei cespitis revolvi vestigia*. Nam ex ea epistola, et ex l. I Carm. Pasch. multa huc deducta sunt.

4. Duo mss. Barthii, *moderantem*. Huc pertinet mendum in Ott. 2, *moderantia*. Communis scriptura *modulantem* multis similibus exemplis comprobatur. Poelm. *perperam, carmine* pro *carmina*.

5. Reg. 2, 3, 6, codex Mabilionii, unus ms. Barthii, Poelm. cum aliis editionibus antiquis, *Laudabili psallente viro*, quod lex metri respuit: nam secunda in *Laudabili* est longa. Fabricius et plerique editi, *Laudato psallente viro*, quod ex conjectura ab aliquo correctum videtur, ut versus constet. Arntzenius conjiciebat *Laudando*. Barthius in uno suo codice invenit, *Laudis hoc psallente viro*, ac locum ex his varietatibus suspicatus est vitiatum esse. In Reg. 1 sic legitur, *Laudis ceu psallente viri*; in Ott. 2, *Laudis et psallente viri*. Neque in reliquis verbis consentiunt codices. Nonnulli mss., et plerique editi, *refuit citharæ mel*: Reg. 1, Ott. 2 cum Poelm. et aliis editis, *refuit cithara mel*. Mabilionii codex et Reg. 6, *refuunt citharæ mel*. Reg. 2 vitiose, *refuunt cicerea mel*: corrupte etiam Reg. 3, *refuuntque cere mel*. Puto legendum, *Laudes hoc psallente viro, refuit cithara mel*: nam antiqui *laudis* scribebant pro *laudes*. Accipio autem *cithara* in auferendi casu. Pro hoc non male est et, nempe et viro David psallente laudes, refuit mel cithara.

6. Fabric. et quædam aliæ editiones, *grandison*: sensus cum mss., et plerisque editis exigit *grandisoni*. Ott. 2, *cantus*: corrige *captus*. Reg. 2, *pulchri*: legendum *plectri*. Liberius verbum *grandisonus* a Sedulio, lib. 1, v. 18, mutuatur: quod apud antiquiores non reperitur.

7. Multi editi, præsertim recentiores, *Utitur*. Duo mss. Barthii, et omnes nostri cum Poelm. et aliis veteribus editionibus, *Uritur*, quod probat Burmannus Secundus. In Ott. 2 pro, *et celeri*, mendum est, *excellere*.

8. Tres libri Barthii, Poelmann., *lacte*; Reg. 3, *lite*; plerique mss., et editi, *late*. Reg. 1, 2, 3, Ott. 2, Mabil., *conspexit*; alii, *prospexit*. Tres libri Barthii, Poelm., *amomos*: cæteri *amænos*; neque facile invenietur *amomus* masculini generis. Conjicere libet, *Sacratosque iterum lucus prospexit amænos*, — *Æterna Christi fluvios quos abluit unda*.

9. Reg. 5, *Æterno*; Reg. 6, *Æternam*: corrige *Æterna*. Pro *fluvios* modo dixi ex conjectura legi posse *fluvius*: in mss. sæpe *us* in *os* mutatur, ac veteres aliquando nominativum secundæ declinationis in *os* terminabant. Pro *abluit*, Reg. 6 exhibet, *adluit*: ac fortasse melius est *alluit*, quam *abluit*. Ex diphthongo *æ* sumitur ad legem acrostichi carminis prima vocalis a in *æterna*. Sic etiam in inscriptione acrosticha, quam referunt Muratorius 1903, et Bonada class. 10, num. 27, in versu *Æterno regi*. Ita autem concludit ea inscriptio: *Nomina Sanctarum,*

lector, si forte requiris, — Ex omni versu te littera prima docebit. — Hunc posuit titulum neptis Taurina sacratum. Nomina sunt *Licinia, Leontia, Flavia, Ampelia*. In versibus Belisarii contrario modo ex diphthongo *æ* v. 2, *solemnia mensæ*, sumitur *e*, ut telestichis servetur.

10. Reg. 2, 3, codex Mabilionii, *Nam*: melius *Nec*, vel, ut Reg., 6 profert, *Non*. Libri Barthii, *torpore* pro *torpere*. Poelm., *ductoris*: sic etiam libri Barthii, quibus male Arntzenius affingit *doctoris*. Nostri cum plerisque editis, *doctoris*, quod longe melius est. Conferri hæc possunt cum verbis epistolæ ad Macedonium: *Sed torpor cordis obtusi*, etc.

11. Libri Barthii, *Non sua*: acrostichis et sententia exigunt *Tunc sua*. Reg. 1, 2, 3, 6, codex Mabilionii, *Daviticus dilectus*: libri Barthii, *Davidicus delectus*. Ott. 2 mendose, *Davitico dilectra*, correctum *dilectu*. Editi plerique, *Davidico delectu*. In mss. sæpe scribitur, *Daviticus* pro *Davidicus*. Similiter in mss. sæpe reperitur *dilectus* pro *delectus*, et utroque modo recte scribitur. Ac fortasse hoc loco *dilectus* non est nomen substantivum, sed adjectivum, ut *dilectus Davidicus* sit amatus Davidicus, quod tamen vix hono sensu explicari potest. Utrolibet modo sententia eadem constat: sed verior videtur scriptura *Davidicus delectus*. Hæc liberius exprimere videtur ex l. 1, v. 25 seqq., *Cur ego Davidicis*, etc.

12. Reg. 2, 3, 6, codex Mabilionii, *contemnens*: alii cum editis, *contempisit*. Contra idolorum cultores disserit Sedulius lib. 1, v. 242 seqq.

13. Sedulius l. 1, vers. 343: *Et fixum est in fronte decus, decus, armaque porto*, etc.

14. Ott. 2, *numero qui præmia*. Reg. 1, 2, codex Mabilionii, *numerosaque præmia*. Reg. 3 male, *numeros atque præmia*. Reg. 6 pejus, *numeros sacri præmia*. Editi, *numerosaque prælia*, neque Barthius ullam varietatem in suis mss. notat. Sed restituendum est *præmia*: est enim præmium quodecumque commodum, seu utilitas. Lucretius l. v, vers. 4: *Qui talia nobis — Pectore parta suo, quæsitæque præmia liquit*. Miracula Christi, quæ a Sedulio sæpe *munera* dicuntur, his verbis indicantur.

15. Ott. 2, cum editis, *Ergo his dum*; plerique nostri mss., *Ergo dum sine his*. Multæ editiones veteres, *decorat sua membra*; duo mss. Barthii, Ott. 2, cum aliis editis, *decorat sua rura*: quo pertinet mendum in Reg. 1, *decorat sua rura*. In Reg. 6 sic vitiatum est hic locus, ubi lego *decorat vera arva*, quod non est contemnendum. Corrupti etiam sunt codex Mabilionii, *decorat vera colore*; Reg. 2, 3, *decorat vera sua colore*.

16. Reg. 1, in; lege *hi*. Codices omnes mss., etiam Barthii et veteres editi, *garrula*: Poelmannus cum Reg. 3, 6, ms. Mabilionii, scribit *garula*, ut prima corripri possit. Fabricius et pleræque aliæ editiones, *gracili*. Barthius et Burmannus secundus censent, *garrula*, a glossemate descendere. Mabilion., *dicti*; Reg. 2, *dicta*: corrige *ducti*. Barthius, cum duo hæc carmina Belisarii et Liberii ad duos mss. codices aliosque duos editos contulisset, verba quædam addidit, quæ potiori jure usurpare ego possum: *Et spinoso hoc labore gratulor me defunctum. Sunt qui grata talia habent, sunt qui ingrata. Ego annotata in medio relinquo. Omnino autem melius puto, tales quisquillas etiam exstare: cum auctorum præcorum etiam*

Epigramma de tabula orbis terrarum jussu Theodosii Junioris imp. facta.

(Ex antholog. H. Meyeri Lipsiæ cusa.)

*Hoc opus egregium, quo mundi summa tenetur,
Æquora quo, montes, fluvii, freta, portus et urbes
Signatur, cunctis ut sit cognoscere promptum,
Quidquid ubique latet, clemens genus, inclyta proles,*

A 5 *Ac per sæcla, pius, totus quem vix capit orbis,
Theodosius princeps venerando jussit ab ore
Confici, ter quinis aperit cum fastibus annum.
Supplices hoc famuli, dum scribit, pinguis et alter,
Mensibus exiguis, veterum monumenta seculi,*
10 *In melius reparamus opus culpamque precem
Tollimus ac totum breviter comprehendimus orbem :*
12 *Sed tamen hoc tua nos docuit sapientia, princeps.*

SCHOLIA.

minima quæque emendatissima legi debeant : ut a quibus descendat fons omnium doctrinarum. Nec sit fere ullum eorum tam tenue monumentum, quin aliquid ta-

men ex eo discere possis. Quoniam propositum est nihil antiquitatis, ut ait ille, ignorare.

DECRETUM DE LIBRIS RECIPIENDIS, ET NON RECIPIENDIS, Ex monumentis ineditis illustratum.

MONITUM.

Ex Prolegomenis num. 450 seqq. constat, in quot ac quales difficultates historici, aliique viri critici incurrerint ob Sedulii elogium, quod in decreto de libris recipiendis et non recipiendis legitur. Dignum sane est venerandum hoc antiquitatis ecclesiasticæ monumentum, quod a docto aliquo viro commentario peculiari illustretur. Quantum quidem in me est, curabo ut illud hic exhibeam ad plura exemplaria mss. recognitum et emendatum. Chiffletius illud edidit in notis ad opusculum 3 Vigili Tapsensis, Fontanus in Append. Antiquit. Hortæ pag. 317, Blanchinus in Prolegomenis ad tom. IV Anastasii opusc. 3, et Mansius in Supplem. Conciliorum. Majoribus copiis ego instructus, nec minus opportuno loco plura in eandem rem conferam, eo etiam consilio ductus, ut aliqua ex parte, si possim, amicorum meorum conatus adjuvem, qui Bononiæ operam historiæ ecclesiasticæ concinnandæ non perfunctorie nuntant. Tres autem partes statuum : in hac prima Concilium Romanum, Damaso pontifice celebratum, ex codice ms. Vaticano describo ; in altera Decretum Gelasianum (a quibusdam S. Damaso attributum) ad vetera exemplaria recensebo ; in ultima ex antiquis membranæ Vaticanæ bibliothecæ periphrasin quandam ejusdem Decreti nondum vulgatam expromam.

PARS PRIMA.

Concilium urbis Romæ sub Damaso papa celebratum. De explanatione fidei catholicæ ^a.

Dictum est, prius agendum de Spiritu septiformi, qui in Christo requiescit, Spiritus sapientiæ ^b :

SCHOLIA.

Quamvis hoc Concilium inter opera S. Damasi in tomo XIII Patrologiæ nostræ jam antea editum sit, eandem tamen relationem media fere parte amplificatam, notisque doctissimi Arevali illustratam hic loci rescribere non dubitavimus. Edit.

^a In codice Vaticano chartaceo in 4, num. 349, inter alia miscellanea exstat hoc Concilium descriptum, ut initio notatur, *ex bibliotheca Vaticana*. Holstenius primam ejusdem Concilii partem vulgavit usque ad verba, *et annuntiabit vobis*, ex codice Vaticano 5845. Exstat idem Concilium in codice ms. bibliothecæ Casanatensis D. iv, 23, pag. 46, sæculi xi, cujus Ballerini meminerunt tract. de antiq. collect. canon. part. ii, cap. 11, § 5. Baronius ad ann. 69, num. 4, in suo codice collectionis Canonum Cresconianæ pag. 256 reperiri affirmat Concilium Romanum sub Damaso de libris apocryphis (intelligo de scripturis canonicis), ex quo verba quædam profert, *Post has omnes propheticas, etc.*, usque ad *Domino consecrarunt*, quæ in decreto Gelasiano repetita esse animadvertit. In codice capituli Veronensis sæculi ix vel x, sub titulo, *De Concilio in urbe Romana sub Damaso papa edito* describuntur verba, *Post has omnes propheticas, etc. Explicit Concilium sub Damaso papa*. Constantius tom. I Epist. Roman. Pontif. col. 503 commemorat codicem bibliothecæ Regiæ Parisiensis, in quo idem Concilium sub Damaso ce-

lebratum reperitur. Codex Florentinus S. Marci sæculi x primam partem usque ad verba *et annuntiabit vobis* Damaso ascribit, et deinceps sub Gelasii nomine decretum Gelasianum profert. Primus, quod ego sciam, integrum Concilium sub Damasi nomine ex collectione canonum Diessensi, confecta circiter medium sæculum vii, et descripta circiter medium sæculum viii, Eusebius Amortius tom. II, pag. 476, edit. August. Vindel. element. jur. canon., et tom. I, p. 421, edit. Venet. 1763, vulgavit, ex quo illud recedit doctissimus vir Franc. Antonius Zacharias de Prohib. libr. ad annum 379, quo celebratum fuisse Concilium creditur. Magna est scripturæ varietas in mss. codd., ut patebit ex collatione. Vatic. 1, sive num. 349, *Incipit Concilium*, etc., ut in titulo. Vat. 2, sive num. 5845 : *Incipit... sub Damaso. De explanatione fidei*. Codex Casanat. et Parisien., *Incipit... sub Damaso papa. De explicatione fidei*. Cod. Diess. : *Incipit... sub Damaso papa, De explanatione fidei*. Cod. Florent., *Concilium urbis Romæ sub Damaso papa, De exemplaribus fidei, et de recipiendis, et non recipiendis libris*.

^b Sic Vat. 1, quem sequor, ubi discrepantiam ejus non adverto. Vat. 2, *Dictum est : Prius agendum est de Spiritu, etc.* Diess. : *Dictum est, prius agendum esse de Spiritu septiformi, qui in Christo requiescit, Spiritus sapientiæ*. Digitized by Google